

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre 16 kor.
 Negyedévre 4 "
 Helyben házhoz hozva:
 Egész évre 20 kor.
 Negyedévre 5 "
 Titkosra postán szállítva:
 Egész évre 24 kor.
 Negyedévre 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 2.

A pluralitás — igaz világításban.

II.

(P.) Előző cikkünkben, úgy hisszük, sikerült kimutatnunk, hogy a pluralitás elméletileg is jogosult, és semmiképp sem utközik a demokratikus egyenlőség elvébe. Azokhoz a fejtegetésekhez már nagyon kevés a hozzáadnivalónk. Mindössze arra akarjuk még figyelmeztetni a demokrácia nagyhangú apostolait, hogy az igazi demokrácia éppen arra törekszik, hogy minden ember megszerezhesse a civilizáció áldásait; s a demokrácia minden tisztelgetéssel képviselője századok óta legfőképpen azért küzdött, hogy: «senki attól a jogtól, hogy műveltséget szerezhesse és senki a műveltségtől, mely jogot biztosít, — elűtve és elzárva ne legyen.»

Ha tehát a tisztelt demokrata és szociáldemokrata vezérek nemcsak hangoztatnák, hanem komolyan megvalósítani is iparkodnának a demokrácia nemes alapelveit, akkor éppen nekik kellene a legmélyebben meghajtani a zászlókat Andrassy Gyula gróf előtt, aki választási reform-javaslatával, ugyszólván ösztöndi-

jat tüzött ki azok számára, akik civilizálódni és dolgozni, tehát az igazi demokratikus haladást gyakorlatilag megvalósítani iparkodnak.

Ezek után térjünk át annak a kérdésnek taglalására, hogy a pluralitás, különösen a mi viszonyaink között, szükséges-e és célszerű-e?

Amikor ezt a kérdést vizsgáljuk, le kell szállnunk a nagyzás paripájáról és őszintén be kell ismernünk, hogy a tömegműveltség tekintetében még nem sikerült elérnünk a nyugoteurópai civilizált népek színvonalát. Még sokat kell áldoznunk, megfeszített erővel kell igyekeznünk, hogy arra a kulturális nivóra emelkedhessünk, amelyen például Anglia, Franciaország, vagy Németország művelt népe áll. Ebből a tagadhatatlan tényből pedig önként következik, hogy kevésbé civilizált népünknek a közügyek kezelése tekintetében nem adhatjuk meg azt a szélesebb körű rendelkezési jogot, amelyet az előrehaladottabb nagy kultúrnépek élveznek.

Mert ha megadnók a még éretlen tömegnek a nagy állami feladatok intézésében a korlátlan rendelkezési jogot, akkor az nagyon hasonlatos lenne ahhoz, mintha kést adnánk a gyermek kezébe. Bizony magában is, másokban is kárt

tehetne vele. Gondoljunk például arra, hogy a havasi oláh, aki még majdnem nomád életet él, s azt sem tudja, eszik-e vagy isszák a közgazdasági problémákat, vagy még az egyszerű magyar tanyai paraszt ember is, aki ugyan kezdetleges ismereteknek nincs bízavai, de a közgazdasági dolgokból alig tud többet, mint azt, hogy miféle adókat kell a szegény állampolgárnak kiizzadni, — nohát mi lenne az országból, ha ezek a becsületes, de járatlan és tanulatlan, egyszerű emberek egyszerre abba a helyzetbe jutnának, hogy nekik kellene eldönteni — mert hiszen a valóságban ők képezik a választók nagy többségét — hogy legyen-e önálló bank és önálló vámterület, milyen valuta-rendszert hozunk be, megcsináljuk-e a szigorú védvámrendszert, vagy szabad forgalmat tartunk fenn valamelyik szomszédos országgal?

Látnivaló, hogy ezt az eszmemenetet a komikum igen magas fokáig lehetne vinni. De ne menjünk annyira. Csak nézzünk át például Belgiumba, amelynek civilizációja tudvalevőleg hasonlíthatatlanul magasabb, mint a mienk, mégis, mert ott a választók zömét a kevésbé művelt munkástömegek alkotják, az általános szavazati jog a pluralitással együttesen van behozva. S noha Belgiumban a szo-

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A sorsjegy.

Irta: Csehov Antal.

Petrov, ez az igénytelen hivatalnok, aki évi ezer rubel fizetéséből szépen megélt és boldog volt, egyszer székében ült. Újság volt a kezében és boldogan mosolygott, mint a jólakott ember.

— Nini, ma el is felejtettem megnézni a lapban a huzás eredményét, — mondta felesége, miközben bontotta a asztalt.

— Eppen itt van el! — válaszolt Petrov.

— Mennyi is a száma?

— 6888—12.

— No mindjárt meg is nézem. 6888—12.

Petjka Petrov nem igen reménykedett a nyereségben. Ügyet se szokott vetni a sorsolási jegyzékre. De most nem akadt jobb dolga. Tekintete végigszántott a számsoron. És mit látnak szeméi? A 6888-as szám mintha kiemelkednék a többi közül. Petjka Petrov leejtette az újságot anélkül, hogy a sorsszámot megnézte volna. A bizonytalanság érzete és a nyeresésre való remény megbizeregtette véréit.

— Marja! Kijött a 6888 as! — kiáltott lelkendezve.

Az asszony esodálkozva pillantott föl. Petrov komoly, ijedt arcáról látta, hogy nem tréfa a dolog.

— 6888-as? — kérdezte az asszony.

A feleletre való várakozásban teljesen elhalványult s mind a két kezével fejét támogatta.

— Igen, igen! — Nem tréfálok! — Kijött! — És a sorsszám?

Petrov boldog, diadalmas mosollyal tekintett feleségére, aki szintén rámeredt. Mind a kettőjüket boldoggá tette az a tudat, hogy nyerhetnek.

— A mi számunk — szólalt meg Petrov hosszú hallgatás után erős hangsulyival. — Tehát nagy a valószínűség, hogy nyertünk. Bár csak valószínűség, de...

— De hát nézd meg!

— Csak türelem! Csalódni még mindig ráérünk. A száma a második sorban van, tehát 75.000 rubel a nyereség. Ez pedig nemcsak pénz, de egész vagyon! — No, mindjárt megnézem, hogy a 12-es szám-e? És ha csakugyan nyernénk?

Mindkettőjükből kitört a nevetés és egymásra néztek. Szinte megittasodtak attól a gondolattól, hogy nyerhetnek. Sőt annyira elragadta őket a buzgóság, hogy már arról is beszélgettek, mit csinálnak a 75.000 rubellel?

A 6888 és 75.000 szám egyre a szemük előtt táncolt. Petrov nem tudott nyugodtan ülni a helyén. Felkapta az újságot és keresztül-kasul nyargalt a szobában. Fejében már a jövő tervei kavargtak.

— Eh, ha csakugyan nyernénk! — kezdte szóni a gondolatot — egész elejétől kezdődik az életet. A sorsjegy a tied. Ha az enyém volna, az összeg egyharmadán birtokot vennék. Tízezer rubelt lehetne rögtönös kiadásra számítani, berendezkedésre, utazgatásra és más egyébre. A többit, negyvenezer rubelt, gyümölcsözőleg lehetne befektetni.

— Ó igen, milyen jó volna, ha birtokot vásárolnánk, — szólalt az asszony lelkendezve. — Még pedig legjobb volna az orlovi kerületben, — fűzte hozzá Petrov, — akkor nyaralóra se volna szükségünk s ezenkívül hozna is valamit.

Nagyon melege volt. Hüsitőt ivott. Leánykát. Majd szétpattant a boldog meglepődéstől.

A képzelet sok-sok, poétikus képet rajzolt eléje, gyermekei a porban játszadoztak. Ő csak álmodozott, nem gondolt semmire és boldognak érezte magát abban a tudatban, hogy se ma, se holnap, se azután nem kell többé dolgoznia. Ha már belefárad a fekvésbe, ki megy a mezőre, vagy az erdőre vagy a kalászkban gyönyörködik. Naplementekor pedig elmező a

Selymek és finom női ruhas övek! = = = = Karlsbadi bőrkezttyü párja 78 és 95 kr.

Szolid kiszolgálás!

Tömegmegvétel folytán gyári áron alul árusítatnak.

Szigoruan szabott árak!

ARUHÁZ A GÓLYÁHOZ GUTFRIED TESTVÉREK Szent László-tér (Holdas templom mellett.)

E lap előfizetői 5 százalék pénztári engedményben részesülnek.

cializmus annyira erős, amennyi a korszerű eszmék megvalósítására elegendő, mégis a békés fejlődést és fokozatos haladást a forradalmi szocializmus nem képes rázkódtatásoknak, sőt még ingadozásnak sem kitenni, mert a pluralitás jótékonyan mérsékli és hathatósan ellensúlyozza az erőszakos áramlatokat

Mindezek arról győznek meg minden gondolkodó embert, hogy amikor jogokkal ruházta fel a műveltség alacsonyabb fokán álló és így az ország sorsának intézésére még nem eléggé alkalmas, vagy legalább is ebben a tekintetben ki nem próbált elemeket, ugyanakkor gondoskodni kell arról is, hogy egyfelől azok a belső ellenségek, akik a magyar állam széttöbbségére törekcszenek, másfelől pedig azok a hübelebalázs-politikusok, akik csupa meggondolatlanságból képesek volnának kockára tenni mindent, amit államéletünk megszilárdítására hosszú időn át, céltudatos munkával, lassanként építettünk — ne sodorhassák végzetes bajokba és helyrehozhatatlan katasztrófákba ezt a sokat szenvedett és még mindig a lét küzdelmeivel bajlódo országot.

Ha tehát más nemzetek ki nem találták volna a pluralitást, nekünk kellene azt most kitalálni, hogy a művelt és státus politika szövevényes útjain járatos elem mérsékli és irányító befolyását biztosítsuk addig is, míg azok a néprétegek, amelyeket most bevonunk az alkotmány sáncaiba, a rájuk nézve új területen megtanulnak tisztán szemmel és higgadt fővel biztosan járni, s a gyakorlatból elsajátítják azt a körültekintő óvatosságot és megfontoltságot, amely a zavartalan fejlődés, a kellő összhang és a

hasznos törvényhozási munka biztosítása érdekében nélkülözhetetlen.

Tehát a pluralitás nem más, mint a politikai bölcsesség által diktált óvatossági rendszabály, amely azonban — mint maga Andrassy is kijelentette — csak átmeneti jellegű és azonnal meg fog szünni, mielőtt a tapasztalás meghozza számunkra azt a meggyugvást, hogy az új elemekben az államélet nem romboló és robbantó ellenfeleket, hanem hazafias és kötelességtudó munkásokat nyert, akik érett észszel és józanon tudnak is, akarnak is megfelelni annak a mindig szem előtt tartandó szabálynak, hogy: *salus reipublicae suprema lex esto.*

A kormány tagjai a trónörökösnel.

Jól értesült parlamenti körökben ma hire járt, hogy Ferenc Ferdinánd főherceg mostani budapesti tartózkodásának ideje alatt a kormány tagjait egyenként vagy együttesen kihallgatáson fogja fogadni. Eddig csak Wekerle miniszterelnök, Andrassy és Zichy Aladár miniszterek voltak a trónörökösnel, aki a kormány többi tagjait még nem ismeri.

Bülow herceg Apponyi beszédéről.

Gróf Apponyi Albertnek a berlini inparlamentáris kongresszuson mondott beszéde, amely sok vonatkozást tartalmaz Bülow herceg német birodalmi kancellár megnyitó beszédére, gyorsírói feljegyzések alapján készült szöveggel megküldött Bülow herceg a Magyar Távirati Iroda igazgatójához, dr Radó Sámuelhez intézett következő levélben válaszolt:

»Norderney, 1908. szeptember 18. Igen tisztelt igazgató ur! Fogadja őszinte köszönetemet ama jelentős beszéd szövegének megküldéséért, amelyet gróf Apponyi Albert ő excellenciája szeptember 18-án Berlinben tartott.

Fényes keretben, amelyet gróf Apponyi megnyilatkozásainál mindenkor megszoktunk, a beszéd államférfiúi tartalommal bír. Jóleső érzséssel olvastam, mert örömmel üdvözlök mindent, ami használ a Németország és Magyarország között fennálló jóviszonynak. Midőn e jóviszonyt ápoljuk, megtartjuk azt az örökséget, melyet az államférfiúi bölcsesség mindkét nemzetnek közösen hagyományozott. Már gróf Andrassy neve, amely Bismarckéval együtt szerepel az 1879. évi szövetségi szerződésen, tanúsága annak, hogy magyarok és németek legemesebb érdeke, ha egymás iránt való barátságukban nem engedik magukat megzavartatni. Meg vagyok győződve, hogy gróf Apponyi szép és meleg szavai hozzájárultak ahhoz, hogy ez a meggyőződés megszilárduljon. Kiváló tisztelettel kész híve Bülow.

A választói reform. Andrassy Gyula gróf belügyminiszter a választói reformot a képviselőháznak, a mostani szünetek után tartandó első ülésén fogja előterjeszteni. A javaslat már teljesen készen van és husz példányban ki is nyomták a kormány tagjai és egyes pártvezérek részére. Az utóbbi napokban főleg az ellenkoalíciós sajtó azt híresztelte, hogy a plurális választói javaslat még nem nyerte meg a királyi előzetes jóváhagyást. Beavatott forrásból arról értesülünk, hogy ez a hír csak annyiban felel meg a valóságnak, hogy Andrassy a kész javaslatot még nem terjesztette a király elé, de a felség a belügyminiszter referációjának alapján már ismeri a javaslat alapelveit, amelyekhez hozzá is járult. A formális előszankció Andrassynek egyik legközelebbi audienciáján fog megtörténni. Politikai körökben tudják, hogy a király elvben hozzájárult a pluralitáshoz.

A megszállott tartományok annektálása. A külföldi sajtók napok óta azt a hírt terjesztik, hogy Ausztria-Magyarország legközelebb annektálni fogja Bosznia-Hercegovinát,

fürdőházhoz. Ott szép lassan levetkőzik és a vízbe száll. Ott elgyönyörködik a vigan fickándozó halak játékában. Fürdő után egy csésze jó teát iszik és édes süteményt eszik. Aztán sétálni megy vagy a szomszédokkal szórakozik.

— Bizony, legjobb volna, ha birtokot vennénk, — szölt közbe az asszony.

Petrov rá se hallgatott. Hűvös estés őszbe képzelte magát, amikor egy-két órát sétált az erdőben vagy a kertben és jól keresztülfázik. Ilyenkor aztán kétszeresen jól esik egy kis pohár vutki. Azután pihen kicsit a karosszékekben. Avagy szomorú esős az idő. A kopas fák sirnak, hogy a szél letépte levelüket Minden komor és csöndes. Csak az esőcseppek kopognak egyhanguan az ablaküvegeken. Ma vége a sétának. Ilyenkor egyik sarokból a másikba húzódik az ember. Sívár, unalmas ilyenkor az élet.

Hirtelen megint új ötlete támad. Rátékint a feleségére:

— Te, Marja, kimegyek külföldre, — mondta elragadtatással.

Az a terv jutott eszébe, hogy késő ősszel utnak indul Olaszországba, vagy Északafrikába.

Ez aztán gondolat! Magam is szeretnék valami nagy utazást tenni, — kapott rajta az

asszony. És türelmetlenül tette hozzá: — De nézd meg már azt a sorszámat!

— Mindjárt fiam! Csak még egy pillanat!

Néhányszor megint végigmérte a szobát és tovább csapongott a képzelete. Most már arra gondolt, hogyan volna, ha felesége is vele utaznék. Az isten szerelmére csak azt ne!

Hideg borzongás futott végig rajta, mikor feleségét a rengeteg sok csomaggal maga mellé képzelte, a ki minden állomáson a nagy árak miatt zsörtölődik. Hát ő minden kopekát a fogaéhoz verjen, a pincér után számolgasson. De miért is az övé az az ostoba sorsjegy?! — Szemlélgette a feleségét és most először vette észre arcán a sok-sok foltot. Egyszerre tökéletesen megváltozott. Olyan fiatalnak, olyan fűrgének érezte magát, mintha nem volna több huszonöt évesnél. Mit csinálna külföldön az ő felesége? tért vissza az előbbi gondolatra. Ugyis csak unatkoznék és az egész utjuk tisztára tönkre volna téve. Már azt is megtervezte, hogyan csinálna számadást, hogy azért mégse lépje túl a határt. A fölöslegből aztán segitene felesége rokonait. Mert az bizonyos, hogy meghorhannák! Pedig mennyire gyűlöli az egész társaságot! Maga elé idézte arcukat. Egyik visszataszítóbb, mint a másik. Még a saját

feleségének arcát is kiállhatatlannak találta. Szinte haragra lobbant.

Nem mosolygott többé. Gyűlölettel nézett a feleségére, aki szintén ilyen érzelemmel tekintett ő rá. Az ő gondolatai is azon jártak, hogyan lehetne a pénzt kellemesen fölhasználni. S azt is nagyon jól tudta, hogy férje mit forgat agyában.

— Jó is volna a másébol mulatozni, — ragyogott ki a szeméből. — Csakhogy ne hídd, hogy olyan ostoba vagyok.

Petrov szintén jól értette ezt a beszédet. Haragosan az újságba tekintett s arca gunyosan fölragyogott, amikor leplezhetően kárörömmel ezt mondta:

— 6888 — 22! Nem 12!

A remény is a harag is egyszerre eloszlott a szobában sötét lett. Am a szobát szűknek és alacsonynak, a vacsorát szegényesnek találták és napjaik nagyon unalmasak lettek.

— Tudja az ördög! tört ki Petrov egyszer haragosan. — Ahova csak lép az ember, mindenütt valami rongy vagy papirdarab kerül a talpa alá. Ki sincsenek sűpörve ezek a szobák! Bizonyára azt akarod, hogy végképp elmenjek hazulról. Engem uncsce! — elmegyek és felkötöm magamat az első fára!

Gerstenbrein Tamás és Társa

szobrász és kőfaragó mester Nagyvárad, Rákóczi-út 55. (Diósi fatelep).

Ajánlja nagy raktárát: Saját készítményű márvány, gránit, syenit, labrador szíremlékekben. Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyiszintén régi sírboltok s sírkövekrenoválását a legolcsóbb árak mellett.

Első erdélyi géperőre berendezett kőfaragóműhely és

sírkőgyár.

Kolozsvár, Dézsma-utca 21. sz.

Közponri iroda Nagyszobon Fleischer u. 17.

Fióktelepek:

Déva. Kolozsvár. Bánpatak

és hogy a király ezt a delegációs trónbeszéd-
ben is be fogja jelenteni. Magyar politikai kö-
rökben is tudnak arról, hogy a delegációban a
boszniai ügyekkel bővebben fognak foglalkozni,
de annexióról a mostani viszonyok között nem
lehet beszélni. Inkább arról fognak tárgyalni,
hogy a török alkotmányos mozgalmak hatását
milyen autonómikus intézményekkel ellensu-
lyozzák Boszniában.

A spanyol király Budapesten.

XIII. Alfonz spanyol király ma délelőtt
12 órakor a nevét viselő császári és királyi 38.
gyalogezred, az egykoron híres Mollináry-ezred
tisztkarának bemutatkozását fogadta, amely a
katonai tudományos és kaszinóegylet ünnepiesen
díszített termeiben történt, ahol ez alkalomból
a tábornoki karnak is számos tagja jelen volt.
A bejáratnál Leitschaft ezredes ezredparancs-
nok fogadta a spanyol királyt, akit a kaszinó
helyiségeibe kísért. Előbb a tábornoki kar tag-
jait mutatták be XIII. Alfonz királynak, aki
azután mint ezredtulajdonos Leitschaft ezredes
által ezredének tisztjeit mutattatta be magának.
Ez alkalommal a spanyol király élénk érdeklő-
déssel tudakozódott az ezred szolgálati viszony-
nyairól és megszólítással tüntette ki a tisztikar
több tagjait.

Déli fél 1 órakor kezdődött az ő felsége
tisztelőre adott reggeli. Az ebéd alatt az ez-
red zenekara játszott.

Pezsgőbontáskor Leitschaft ezredes, ezred-
parancsnok német nyelven felköszöntőt mon-
dott, amelyre XIII. Alfonz, Spanyolország ki-
rálya válaszolt.

Ena Viktória spanyol királyné tegnap dél-
előtt fél 12 órakor *József* főherceg és *Augusta*
főhercegnő családi dezsőnére volt hi-
vatalos.

A »Budapesti Tudósító« jelenti: XIII. *Al-
fonz* Spanyolország királya és *Ena Viktória*
spanyol királyné reggel 9 órakor a királyi vár-
lak Zsigmond-kápolnájában misét hallgattak. Az-
után a spanyol király visszavonult, hogy minisz-
tereinekével, *Vislanna* márkival államügyeket
intézzék el. Dél felé a király a királynéval ki-
köszönt a városba: mindenekelőtt *Klotild* fő-
hercegnő palotájához hajtatott a király pár,
hogy *Klotild* főhercegnőnél látogatást te-
gyen, majd az Angol Királynő-szállóba hajtatott,
ahol *Isabella* főhercegnőnél és *Frigyesi*
főhercegnél tett látogatást. Onnan a spanyol
királynő *József* főherceghez ment családi de-
zsőnére, míg a király a katonai kaszinó épüle-
téhez hajtatott.

A »Budapesti Tudósító« jelenti: XIII. *Al-
fonz* Spanyolország királyát rögtön megérke-
zése után *I. Ferenc József* uralkodónk fogadta.
A spanyol király látogatása uralkodónknál
csaknem egy óra hosszat tartott. Ez alkalom-
mal, mint a »Budapesti Tudósító«-val illetékes
helyről közlik, a spanyol király köszönetet
mondott ő felségének a megtisztelő fogadtatásért
egyúttal pedig megragadta az alkalmat, hogy a
királyné nevében is legforróbb szerencsekívána-
it adja át az uralkodónak hatvanéves jubi-
leuma alkalmából.

A főváros valóban fényes fogadtatását a
spanyol király nem tudta elfelejteni. A szép fo-
gadtatásért tegnap Fülöp Kálmánnak köszönet-
tét fejezte ki *Ferenc Ferdinánd* is.

Tizennégy éves öngyilkos.

Büntetés elől a halálba.

A mai gyengülő erkölcsi állapotok illusz-
trálására szomorú képet vet az az öngyilkosság,
mely tegnap történt Bajj községében. Egy 14
éves gyermek attól való félelmében, hogy bü-
nös cselekedete miatt bűnhődni fog, felakasz-
totta magát. Az eset nemcsak Bajj község, de
az egész környék lakosságát foglalkoztatja.

A gyermek öngyilkosságáról tudósításunk
a következő:

Pár nappal ezelőtt a Bajj község határában
folyó Fekete-Körös partján egy szalmakazal
gyuladt ki, minek következtében a folyó gát-
építményeiben is kár történt. A hatósági vizs-
gálat megállapította, hogy a tűz gyújtogatás
következménye. A gyújtogatók csakhamar kézre
is kerültek három gyermek személyében. A
gyermekek előbb tagadták, hogy ők gyújtották
volna fel a szalmakazalt, később azonban *Kovács*
János 14 éves gyermek bevallott mindent.

A 14 éves fiú elmondotta, hogy két játszótársával
együtt a folyó partjára ment játszani.
A parton volt egy kazal szalma s ők elhatá-
rozták, hogy azt felfogják gyújtani. Az ő zsebé-
ben gyufa is volt s a kazalt ő gyújtotta meg.
Mikor a kazal lángot vetett elmenekültek s
megfogadták egymásnak, hogy nem árulják el
az esetet senkinek.

Most hogy a tettesek megkerültek, és
mivel a Fekete-Körös ármentesítő társaságnak
lényeges kára van a tűzből kifolyólag, a gyer-
mek szülei ellen megindították a kártérítési el-
járást. A kártérítési ügyben tegnapra volt ki-
tűzve a tárgyalás, melyet *Kovácsék* lakásában
tartottak meg. A tárgyaláson megjelentek az
illető hivatalos megbizottak úgy az ármentesítő
társulat, mint az előjáróság részéről. Megjelen-
tek a tárgyaláson a nyomozó csendőrök is.

Kovács János a gyújtogató kis fiú mikor
észre vette, hogy csendőrök is vannak a ház-
nál azt gondolta, hogy azok ő érte mentek,
hogy megbüntessék. E miatt megijedt s fel-
lopózott a ház padlására és ott egy kötél segít-
ségével felakasztotta magát. A fiú tettét csak
késő este vették észre, amikor vacsoránál nem
jelent meg s keresni kezdték.

Az öngyilkos fiút fel fogják boncolni.

Nagy tűz Bogyoszlón.

Elpusztult házak.

Margittai tudósítónk nagy tüzesetről szá-
mol be, mely tegnap este dühöngött *Bogyoszló*
községben, a hol öt házat pusztított el.

A tűz *Móricz Márton* jó módu gazdálkodó
istállójában keletkezett s mire észrevették már
az egész tető lángokban állott. Az istálló szoms-
zédságában van a lakóház, mely az istálló tü-
zétől szintén lángot kapott s teljesen el-
hamvadt.

A község lakossága a legnagyobb appará-
tussal dolgozott, hogy megakadályozza a tűz
tova terjedését. Azonban hiába való volt min-
den fáradozás. Ugyanis időközben olyan erős
szél kerekedett, hogy egész darab tüzes fada-
rabokat szórt át a szomszédos házakra.

Pár perc alatt az egész községben valóság-
os szikra eső zúdult az épületekre. A lakos-
ság kétségbeesve rohant szét a tüztől s min-
denki a saját házát igyekezett menteni. Ez

alatt *Móricz Márton* házáról átlépett a tűz Cs.
Móricz Sándor házára s azt is felperzselt.

Móricz Sándor házával szomszédos volt
Bereczky József istállója, melyet szintén nem
lehetett megmenteni. Erről az istállóról terjedt
a tűz tovább B. *Nagy Imre* házára.

Most már négy helyen lobogott a láng s
négy helyről repültek a tüzes szikrák szerte a
házakra. Ugy látszott, hogy képtelenség meg-
menteni a községet. A lakosság már fáradni
kezdett az oltás munkájában, amikor a szél
csendesedni kezdett. A lakosság most minden
erőből egyszerre támadt az égő házakra s
azokat sikerült is a tovább égéstől megmen-
teni.

Ugy látszott, hogy a tűz teljesen lokali-
záva van, mikor a szomszédos házban, ifj. *Pál*
Sándor házán ismét megjelent a vörös kakas.
Ez volt az ötödik ház. Itt azonban már végleg
sikerült a tüzet elfojtani.

A kár eddig még kiszámíthatatlan. A ha-
tóság az eddigi vizsgálat során megállapította,
hogy a tűz gondatlanságból keletkezett. Hogy
kit terhel a felelősség, azt még nem lehetett
megállapítani.

Előfizetési felhívás.

Küzdelmeknek, válságoknak megyünk eléje
s mikor a keresztény Magyarországnak anyai
ellensége támadja meg ezt az országot, bizony
elszorulhat minden becsületes szív a kérdésre:
mit hoz a jövő?

Pedig nem szabad haboznunk, kételked-
nünk a válaszádnál. A jövőben nem rejte-
kezhetsz más, nem szabad másnak rejtekeznie,
mint a megerősödött keresztény Magyaror-
szágnak.

Várnunk, akarnunk és előkészitenünk kell
a jövőnek ezt az alakulását. Várnunk bizó
reméltséggel, akarnunk férfias erővel és elő-
készitenünk a szilárd alapok felépítésével.

A keresztény Magyarországnak alapja: a
keresztény közvélemény.

Ennek a keresztény közvéleménynek szol-
gálatában áll lapunk. Ezt terjesztjük, ezt erő-
sítjük abban a rendületlen meggyőződésben,
hogy minden egyes napi munkánkkal ehhez a
célhoz jutunk közelebb.

Nehéz munkánkhoz munkatársul hívjuk a
közönséget. Kérjük az előfizetések megújítását,
kérjük lapunknak minél hathatósabb terjesz-
tését — a keresztény Magyarország propagan-
dája, mindnyájunk hazatias érdeke számára
kérjük e támogatást.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4

Helyben házhoz hordva:

Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 24 kor.
Negyed évre 6

A „TISZANTUL”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

A tanító képző megnyitása.

A nagyvárad kir. kath. tanítóképző ormán ott díszleg a kereszt. Nem pusztán díszül szolgál, hanem hirdeti annak a keresztény kultúrának előhaladását, melynek áldásait sokszor tudatosan, még többször öntudatlanul élvez az emberiség, de azért az emberiség nem kis kárára nem ritkán szenvedélyes támadásokat intéznek intézményei ellen.

E kereszt tövében a békés munka fogja áldásait terjeszteni. A nemzet napszámjai lesznek kikerülendők ez intézményből, mely ez iskolai évvel érte el teljes kifejlését. Folyó hó 4-én lesz ünnepélyes megnyitása a 4 évre kifejlesztett és internátussal egybekötött kir. kath. tanítóképzőnek.

Vasárnap reggel 8 órakor fogja tartani Heilinger József igazgató az ünnepélyes *Veni Sanctus* a várad olaszii plébánia templomban. Majd 11 órakor fogja tartani Fetsner Antal, felszentelt püspök, káptalani helynök az ünnepélyes házzsentelést és iskola megáldást.

Az ünnepségeken az intézet tanári kara és ifjúsága teljes számmal részt veszen, de ezuttal felhívjuk a keresztény magyar nemzeti kultúra munkásait és barátait, vegyenek részt a keresztény magyar-géniusz örömeiben egy hatalmas intézménye kifejlésénél és rendeltetésének való átadásánál.

Emeljük fel hálásan szívünket e napon azokért, kik alapítványaikkal lehetővé tették hosszú időn át jóra való keresztény magyar családok sarjainak tisztességes kenyérszerzéshez való juttatását s általuk majdan a nemzet fiainak Isten félelmében, magyar hazafiságban és közművelődésben való nevelését.

* **Glac Antal főispán idehaza.** Glac Antal főispán tegnap este 7 órakor Budapest-ről haza érkezett Nagyváradra.

* **A város októberi közgyűlése.** Jövő csütörtökön tartja meg Nagyvárad város törvényhatósága október havi közgyűlését. A közgyűlés elé kerülő tárgyak előkészítése végett ma fog ülést tartani a városi tanács.

* **Jegyzőválasztás Árkuson.** A megüresedett árkusi körjegyzőség betöltésére tegnap tartották meg a választást. A meghirdetett állásra három pályázat adatott be és pedig: Török Bálint, Török Gusztáv és Nyáru György okleveles jegyzők részéről. A választás Nyáru Györgyre lett kedvező, amennyiben nagy többséget nyert s így ő lett az árkusi körjegyző.

* **Az élesdi református lelkész választása.** Az élesdi református egyház most tartotta meg lélkészválasztó gyűlését. A választás alkalmával egyhangulag Dávid György kassai javítóintézeti lelkészt választottak meg. Az új református lelkész vasárnap veszi át hivatalát Élesden.

* **Uj bérpalota Nagyváradon.** Rimanóczy-utcában a volt Ehrlich-féle házát Darvas Imre és felesége vették meg. A régi épületet lebontották s ahelyett modern két emeletes palotát szándékoznak építtetni. Az építkezési engedély megadása iránt kérelmet intéztek a tulajdonosok a városhoz. Az engedély megadása némi akadályokba fog ütközni, mert a korzót a város rendezni fogja s így az épületből egy bizonyos részt, mely a korzóra nyílik, át akar venni négyszög méterenként 30 koronájával. Ezért

az összegért a tulajdonosok nem hajlandók átengedni a telekrészt, mi miatt az építkezési engedély is késlekedni fog.

* **100 korona jutalom.** Leitner Ferencné a Kékmacska vendéglős neje tegnap délelőtt a mosdóvizben feledte egy pár brilliáns fülbevalóját és Mária képe vékony arany nyakláncát. A hetes a mosdóvizet, a benne levő ékszerekkel együtt a kapualjban kiöntötte. Jó félóra múlva vették észre az 1000 korona értékű ékszer eltűnését. A nyomozást nagyon megnehezíti az a körülmény, hogy meglehetősen forgalmas helyen tüntek el az ékszerek. Károsult annak, aki az ékszerek nyomára vezet, ez uton is 100 korona jutalmat ígér.

* **Megfuladt gyermek.** Sarkadról jelenti tudósítónk, hogy ott tegnap reggel borzalmas módon lelte halálát egy kis gyermek. Balogh István gazdálkodó feleségével együtt a mezőre ment ki kukoricát törni s erre az időre János nevű 3 éves kis fiát egy 6 éves fiúval magára hagyta. A kis gyermek valahogyan egy vízzel telt fazék mellé férközött s abba beleesett. Mire a szerencsétlenséget észrevették, a gyermek már halott volt.

* **Furcsa albérlő.** Szilágyi Teréz facér cseléd, ki egy hét óta Fodor Sándor Kispécutca 26. sz. lakásán volt kvártélyban, tegnap reggel, míg szállásadója s ennek felesége távol voltak hazulról, feltörte a szekrényt s abból 14 kor. 60 fillér pénzt s körülbelül ugyanennyit érték ruhaneműt lopott. Távozása előtt lakattal zárta le a lakást, úgy, hogy Fodorék csak a lakat leverése után tudtak bemenni lakásukba. A megszökött tolvajt keresi a rendőrség.

* **Kis szökevények.** Kirják Lőrinc vámoslái földmives bejelentette, hogy Anna és Piroška 16 és 12 éves gyermekei tegnap megszöktek hazulról. Miután a két gyermekleány azt emlegette, hogy Nagyváradra jönnek cselédnek, a rendőrség keresteti a szökevényeket és kéri azokat, akik róluk tudnak, tegyenek róla azonnal jelentést.

* **Uj gazdasági tudósító.** A földmiveltésügyi miniszter a székelyhidi járásra Tornay János nagykovács lakost a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

* **Lopás.** Özv. Hamburger Leóné ma a piacon járt, hazatérve Szacsavay-utca 23. sz. a levő lakására, nem kis meglepetéssel tapasztalta, hogy távolléte alatt valaki tolvajkulcsal behatolt lakásába és a szekrényből 34 korona pénzt elvitt. Az eddig ismeretlen tettest nyomozza a rendőrség.

* **A MÁV. új vagonjai.** Az államasutak részére 2000 darab teherkocsit rendeltek meg az öt hazai vaggongyárnál. A gyáraknál 573 személykocsit és 215 kalauzkocsit is rendeltek meg. A vagonok egy részét 1910. és 1911 ben szállítják a gyárak, míg másik részét 1911-ig kell szállítaniok. A kereskedelmi miniszter a gyárak kérésére megengedte, hogy a nyersanyagok egy részét külföldön is beszerezhessek. A miniszter azzal indokolja meg ennek a kérésnek a teljesítését, hogy a nyersanyagokat a külföldön olcsóbban és gyorsabban lehet beszerezni és így a gyárosoknak rövidebb határidőt szabhatott.

* **Nagy munkáshiány.** Dacára az oly nagyarányu visszavándorlásnak mely az év elején százezreket hozott vissza az országba, mégis több vállalatnál nagy a munkáshiány. Így mint tudósítónk jelenti a margitta-tasnádi ut építését most kezdték meg. Az építkezés azonban nem haladhat teljes gyorsasággal, mert

a vállalat nem kap elegendő munkást. A munkavezetősége most széles körben aktív indított munkások szerződtetésére.

* **Az osztályosrajáték huzása.** A tegnap kihuzott számok közül a következők nyertek nagyobb összegeket:

30.000 koronát nyert: 119130.
20.000 koronát nyert: 46624.
10.000 koronát nyert: 20569.
5000 koronát nyertek: 45085 64354.
2000 koronát nyertek: 1264 5337 10415
12546 16581 18264 20840 20852 23952 25526
28287 37264 38777 40384 40979 42159 50161
57633 59130 65519 66182 69947 71585 73173
74001 75230 84731 88172 88838 89618 103833
108972 111073 113415 120953 123446.
1000 koronát nyertek: 3105 3239 5701
6664 11367 15320 15823 18077 21403 22452
22467 24717 27244 27461 28642 35061 35559
37935 38363 38538 40097 42774 45790 46269
47807 49623 50868 57076 57817 59044 61070
64409 69510 71549 73440 75445 75747 84042
84313 87495 87751 88077 91493 96477 107645
107658 110053 110063 110110 112445 116732
119079 119887 123657.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

* **Katonazene.** Vasárnap délelőtt a »Pannonia«-étteremben nagy délelőti hangverseny a következő műsorral tartatik: 1. Baga. »Papa-Mama«-tipegő a »Baba tündér«-c. balletből. 2. Strauss. »Varázs-keringő«. 3. Hermann. Nyitány az »arany korona«-c. operához. 4. Balfé. »Ab-ránd a »Cigány-nő«-c. operából. 5. »Magyar dalok«. 6. Ischpold. »Szerelem, kedv és élet« egyveleg. 7. Kraul. »Vigadj magyar« egyveleg. 8. L. há. »Egyveleg a »Vig özvegy«-c. operetből. 9. Szkinse. »Hamis nyomon« egyveleg. 10. Schneider. »Sétakocizás« gyorspolka.

* **Tátray Gusztáv** Rákóczi-uti üzletében a kézimunkák valóságos műremekei láthatók. Fontos ezt tudni a szülőknek az iskola évad elején, annál inkább, mert a cég áruvártára vétel kényszer nélkül is megtekinthetők.

* **Magyar daltársulat a korona kávéházban.** A nagy zsidóünnepnap megszüntével azaz hétfőn és minden este egy jól szervezett férfi- és nőtagokból álló daltársulat tartja előadásait. Naponta változatos műsor. Egész éjjel nyitva. Kezdeté este 9 és fél órakor. Belépti díj nincs. Szíves pártfogást kér kiváló tisztelettel Klein Lajos, kávé.

* **Erdős és Grünfeld cégnél** Bémer-tér Poyvár-palota. Megérkeztek az őszi kosztüm, kelme és blouz selyem ujdonságok, valamint az őszi felöltők. Kosztümök és felöltők jutányos árban készülnek. Rendelt fehérnemű kelengyék mindenkor megtekinthetők.

Legújabb őszi kalapok és férfidivat ujdonságok megérkeztek ROTH M. UTODÁNÁU.

* **Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Szombat: Biboros.
Vasárnap délután: Tündérszerelem. Este: Mókus.

A Mókus premierje. Vasárnap este érdekes eseménye lesz a Szigligeti-színháznak. Ebben a szezonban vasárnap este fog lezajlani az első helyi premier. Liptai Károly Mókus című kacagtató vigjátékát mutatják be. A darab ötletes, kiváló színpadi munka. A nagy színpadi routinnal beállított jelenetek minden ötletét kiaknázta a szerző, s a kik ismerik ezt az ötletes vigjátékot, a legnagyobb várakozással néznek a vasárnapi premier elé.

A vasárnapi kis bérlet. Ma van az utolsó napja a vasárnapi kis bérletnek. — A Szigligeti-színház igazgatója a múlt év szezonban léptette életbe ezt a rendkívüli előnyös bérletet. Vasárnap esténként kerül előadásra a legtöbb premier s a vasárnapi bérlet így a szezon folyamán majd minden ujdonságát élvezhetik a színháznak. Bérlet jegyeket ma még kiad a színházi pénztár. A vasárnapi bérlet holnap este lép érvénybe.

A biboros. Ma harmadszor adják Parker nagyhatású izgalmas drámáját, »A biboros« t. Ez lesz a »C« bérlet első esztendeje. »A biboros« két első előadásán oly nagy volt az érdeklődés a szenzációs darab iránt, hogy kétségtelenül sokáig izgató érdekessége marad a műsornak a nagyhatású dráma.

Tündérszerelme vasárnap délután. Huszka Jenő poétikusan szép daljátéka, a magyar mese-világ egyik bájos darabjának pázar kiállítású színjátéka kerül vasárnap délután felhelyarákkal színpadra. A színes muzsikájú mesejáték félúri előadására bizonyosan megtelik a színház gyermekekkel, akiknek épp oly kedves gyönyörűség ez a bájos darab, mint a dallamos muzsika barátainak.

IRODALOM.

Rákóczi fejedelem püspök-barátjáról.

Adatok az egri egyházmegye történelméhez. Szerkeszti *Leskó József*. IV. kötet, 531 old., 8-adrét, 7 koronáért kapható az egyházmegyei irodalmi egyesületnél. (Eger, Lyceum.)

Rákóczi fejedelem atyai jó barátjára, *Telekessy István* egri püspökre és korára vonatkozó, rendkívül érdekes és becses adatokat közöl az a vaskos kötet, mely, mint az egri egyházmegyei irodalmi egyesület kiadása, mostanában hagyta el a sajtót. Igen sok részben először napvilágra jutó okmányok, levelek, feljegyzések töltik be a szorgalmas munkával szerkesztett könyv lapjait. A nagy fejedelem s a jólelkű, hazafias püspök tiszteletreméltó alakjait új fényvel világítják meg a levéltárak rejtéseiből előkeresett ezen adatok. Az az egyházi pör, melyet szegény *Telekessy*nek a Rákócziéval összhangzó igaz magyar érzelmei miatt kellett átszenvednie s püspöki székéből kiüldözött, a szarvaskői várban fogolyként élnie öreg napjait, olasz eredetű magyarra fordított szövegben először áll itt az olvasó szeméi előtt. Sok egyéb öreg betű szól még hozzánk abból a mozgalmas korból. Maga *Telekessy* írja herceg *Eszterházy Pál nádornak* (az ónodi országgyűlésre emlékezéssel); »nagykegyetlenül, szemem láttára, tőlem két lépésnyire levagdalták szegény ártatlan *Rakovszkit* és *Okolicsányit*« ... (487. l.) Majd a többi: »Egynéhányad magával residentiamra küldvén ... Csáki Imre uram (kalocsai érsek) tisztartóját, ötödmagával levereti kapniról és házaimról a lakatokat és zárait, feldulatta házaimat, ... már most mindenemet, mint ellenségtől nyert prédát kótyavetyéli.« (489. l.) Így írja ezt a minden belkét igazán szeretőknek lelki szeretettel szolgáló 70 esztendősi lelkiatya. *Telekessy István*, Istennek engedelmeiből még egri püspök és nemes Heves vármegyének főispánja, (364. l.) kiról Rákóczi fejedelem meg emigy nyilatkozik: »szép reflexióban és friss emlékezetben lévén szüntelen előttünk hazánkhoz és nemzetünkhöz... viseltetett szereteti s megbizonyosodott Kegyel-

med hazafisága« ... (436. l.) A pápai nuntius ismét így ír róla a pápai államtitkárhoz 1710. aug. 23-ról olasz nyelven: »jeles erkölcsű, kegyes- és buzgalmára kiváló tulajdonu, aki pap-ságát fejelemben tartja, egyházakat újra épít, ragy szeretettel és a legbuzgóbban tölti be püspöki feladatait. Ez okból mindenki részéről általános becsülésnek örvend. Bár másrészt Rákóczi pártisága miatt sokan nagyon megrójják. Ezen magatartását ugyan azzal a kötelességével indokolja, mely nem engedi, hogy nyáját elhagyja.« (457. l.) »Mindezkért ha megérdemlem, — írja *Telekessy*, — hogy megkövezzenek, ám lássátok, István vagyok, a következőkhez hozzászóltam, semmitől sem irtózom.« (412. l.)

A kötet első felét, *Leskó József* szerkesztőnek a történetkutatás feladatairól írott jeles tanulmánya vezeti be, majd *Nováky József* kanonok életrajza s kitűnő munkája, a »*Memoria dignitatum*« következik. Történetiróinknak gyakran használt és sűrűn idézett adatforrása ez, — nyomtatásban itt először. Az egri káptalan történetéből tartalmaz becses feljegyzéseket 1216-tól egész 1699-ig. Az egyetemi könyvtár kéziratjegyzéke *Pray Györgyöt* vallja e mű szerzőjének; *Leskó József* azonban a történettudósok érdeklődésére méltó döntő okokkal, *Nováky* javára vitatja a kiváló mű szerzőségét.

TANÜGY.

Népiskolai Almanach. Megjelent *Huszár Béla* szerkesztésében a »Népiskolai Almanach« 1908-9-ik tanévre szóló kötete. Az új Almanach, gazdag tartalma, alkalmas beosztása, célszerű és könnyű kezelésű osztályozási naplója, bő cím-tára, az új könyvek és törvények ismertetése, a közölt tananyag beosztása a tavalyi módszer szerint vannak a csinos kiállítású zsebkönyvben elhelyezve, sőt -- az illetékes paedagogusok utmutatásai szerint -- néhány gyakorlati ujitást is honosított meg benne a szerkesztő. Különös érdeklődésre tarthat számot benne a népiskolai tanítás ingyenességéről szóló közlemény, mely tekintettel arra, hogy az erre vonatkozó törvény részben már a jövő tanévben lép életbe, erősen aktuális s mely lehetőleg minden oldalról megvilágítja ezt a fontos kérdést s magát a törvényt is. A hasznos segédkönyv bolti ára izléses vászonkötésben 1 K. 20 fill.

VÁVIRATOK.

A prágai tartománygyűlés feloszlata.

Bécs, október 2. Kedden a prágai tartománygyűlést a király fel fogja oszlatni. Ezzel kapcsolatosan hírlik, hogy Beck báró lemond.

A horvát koalíció.

Zágráb, október 2. A horvát-szerb koalíció végrehajtó bizottsága tegnap Zágrábban tartott ülésén elhatározta, hogy e hónap 25-ére plenáris ülést hív össze, melyben fontos döntéseket akar hozni a magyar-horvát politikai konfliktus ügyében.

A törökországi események.

Konstantinápoly, október 2. A patriarkátus vegyes tanácsa elfogadta az örményeknek azt az indítványát, hogy a parlamenti választásoknál a görögök

és románok egyesüljenek. Az ökümeniai patriarkátus szinódusa és vegyes tanácsa tárgyalta a bolgár szizma megszüntelése iránt és azután egyelőre elnapolta magát.

Bulgária ellenállása.

Szófia, október 2. A bolgár kormány a hatalmakhoz jegyzéket intézett, melyben azt mondja, hogy a keleti vasutakat nem adhatja vissza. A bolgár kormány a kérdést úgy akarja megoldani, hogy a bérleti szerződés Bulgáriára ruháztassék.

Letartóztatott kémek.

Alsókubin, október 2. A határon a rendőrség letartóztatott két porosz embert. A két ember az ország főbb részeinek lefényképezésére vállalkozott ilyen műveletük közben tartóztatták le. Az eddigi nyomozások során megállapították, hogy a letartóztatottak kémek.

Igazságszolgáltatás.

Feleség gyilkosság.

— Esküdtészi tárgyalás. —

Szabó János tóti gazdán csakugyan bebizonyosult az, hogy a szerencsétlenség nem jár egyedül. Először felesége halt meg, kit nagyon szeretett, azután pedig, hogy asszony legyen a háznál, elvett egy házastós, kötekedő nőt.

Szabó Jánost az egész község becsületes, törekvő munkás embernek ismerte, ellenben a második feleség folyton házasságtöréssel, ivással vádolta. Ezenkívül az első asszonytól maradt 4 gyermeket ütötte, verte és rossz koszon tartotta.

Folyó évi június 12 ik napján *Szabó János* odajárt *Margitára* fuvarozni. Mikor hazajött, felesége, akire a tanúk is azt mondták, hogy nyelves, garabonciás természetű, reá támadt és szidni kezdte. *Szabó János* nem akart kikezdeni a haragos asszonnyal, lement a kert végére dolgozni. Erre aztán a felesége mostoha leányába, *Szabó János* édes gyermekébe kötött bele, úgy, hogy a leány sirva jött le az apjához panaszkodni. *Szabó János*, ki aznap már pár pohár bort megivott s nagy haragra lobbant, neki támadt az asszonynak, az visszabeszélt neki. *Szabó* erre többször arcul ütötte, majd reátérdelt, öklével többször mellbevágta, úgy, hogy a szerencsétlen asszony májrepedést kapott és harmadnapra meghalt.

A nagyváradi kir. ügyészség, halált okozó súlyos testi sértés büntette címén vádat emelt *Szabó* ellen, ki tegnap állott az esküdtészi előtt elkövetett bűnéért.

Elnök: dr *Csulyok Béla*, a közvádat dr *Szolnók Jenő* királyi ügyész képviseli, a védelmet dr *Váradi Ödön* ügyvéd látja el.

Az esküdtek közül a mai főtárgyalásra a következők sorsoltattak ki:

Hoffmann Sándor, *Rác Jakab*, Cs. Nagy Sándor, *Lovas István*, *Mezey Imre*, *Kecskeméti István*, *Hilf Ádám*, *Szedereczy Lajos*, *Kutasi Benedek*, *Gyulai Károly*, Ifj. *Sós Bálint* és *Gazdig Gyula*; pótesküdték voltak: *Nilgész József*, dr *Géher Lambert*.

Szabó János töredelemesen beismerte tettét, de azzal védekezett, hogy mérges volt amiatt, hogy neje nemcsak őt bántotta, de gyermekeit is s az lobbantotta őt olyan haragra, de különben nem akarta feleségét megölni.

A kihallgatott nagyszámu tanu mind azt igazolta, hogy vádlott jámbor, csendes természetű ember volt, kihallgatott 4 gyermeke pedig arról tanuskodott, hogy mostohaanyjuk rosszul bánt velük, csunya szavakkal szidta elhunyt anyjukat.

Dr. Szolnok Jenő királyi ügyész, nagyhatásu tartalmas vádbeszédet tartott. A vádbeszéd arról tanuskodik, hogy a királyi ügyész alaposan ismeri az ügyet és beszédének éle az, hogy a bűnt minden körülmények között büntetni kell.

Dr. Váradi Ödön védő, védőbeszédében lefestette Szabó János szerencsétlen családi életét, reámutatott arra, hogy az elhunyt feleség állandóan szidta a szerencsétlen gyermekeket, rosszul bánt velük, az nap is sirva jött leánya panaszkodni, s ily körülmények között Szabó János, tettét erős felindulásban követte el, s kérte, hogy ily értelemben hozzák meg verdiktjüket. Utalt arra, hogy felizgatott lelkiállapotában vádlott nem is lehetett ura tetteinek, s ez alapon beszámíthatatlan állapotra is tett kérdést.

Az esküdtek hosszabb tanácskozás után hozták meg határozatukat és kimondták, hogy a vádlott cselekményét erős felindulásában követte el.

A bíróság vádlottat egy és fél évi börtönrre ítélte, melyből az eddigi vizsgálati fogsággal három hónapot kitöltöttnek vett.

Vádlott a 92. szakasz nem alkalmazása miatt telebbezést jelentett be.

A kir. törvényszék a vádlottat a védő kérelmére az ítélet jogerőre emelkedésig szabadlábra helyezte.

REGÉNYCSARNOK.

A P É N Z.

Irta: C. V.

(Folytatás.)

29.

XXII.

Szívek kínjai.

Tán legnehezebb ama keserveket festeni, midőn a szív titokban sajog s a köny, mely keserű sós nedvében a szemekből leperreg, egyedüli hirdetője szenvedéseinek.

A beteg vén anya párnái közt zokogva érezte a legfájóbb keserveket, mit szüle érezhet: midőn hosszas küzdés és habozás után, kénytelen bevallani, hogy hálátlan gyermeket nevelt.

— Mátyás szívében tehát nincs részvét anyja iránt — gondolá a beteg, — viselete kegyetlenebb a gonosznál, csufot üzött tehetetlen öreg anyjával s csak azért kecsgettetett, hogy utóbb kétségbejten . . . tudta, hogy nem akar gyógyíttatni s mégis azt hazudta, mintha szíve-teleke megesezt volna szenvedéseimen . . . majdnem három hónapja már, hogy ígéretével azt a csufot üzte velem, hab! nem

fürdőbe akart ő küldetni, hanem falu végén a temetőbe . . . terhére vagyok, halálomat várja . . .

És Aranka? bíró uram leánya, szemefénye!

Ezt a szívet is titkos bánat emésztí. Mint tudjuk, azt hitte, hogy Mátyás a pénzt már rég elküldötte Andornak s elvárta, mit mondok, vonzalmában való bizalma föltételül tüzte ki, hogy Andor oly hosszas távollét után elvégre meglátogatta s im! még csak válasza sem méltatta atyját. Jele, hogy többé nem érdeklődik falujabeli ismerősei iránt s elfelejtette azt is, hogy egy szegény leány, kinek ígéretet tett s kivel holdas éjjelen kendőt cserélt, miközben a fehér patyolaira szeme könyei peregettek.

Mind ez rég volt már, kukorica hántás idejekor, a fias tyúk az égen a rövid napokat, s a hosszú éjet hirdeté s im bekövetkezett az éj, a mogorva, csüggesztő éjszaka.

S ah! ott a nagy város zajában cifrábnál cifrább népség közt, ott a városban, midőn a leány kendőt cserélt, nem ajándékoz egyszerűsmind szívet is s Andor mégis megfellekedezett róla . . . s Andor ott a cifra kendőt nézte s megfellekedezett a hü szívről!

Andor mást szeret, különben meglátogatta volna.

Bizony mondom, a szegény falu bíró midőn háza küszöbét átlépte, csak gyászt és csüggedést észlelhetett.

Egy rendkívüli körülmény még tetézte aggodalmait. Neszt vette ugyanis, hogy Andort hivatalából letették.

Mi tévő legyen most, a dolgok illetén fordulata közben s hogy viselje magát leánya irányában?

Nehéz rejtély megoldása várt reá. De az egyszerű ember vészben, bajban, szíve ösztönét szokta követni s Mátyás atyai szíve azt sugta, hogy kizárólag leánya sorsával törődjék.

A legnagyobb baj, azt lehetne mondani minden keserv kútfeje az, hogy Aranka szerfölött nagyon szereti Andort. Ha tehát e mohó érzelmeket valami által mérsékelhetné, ha sikerülne közönyösebbé lennie kedvese iránt, vagy ha sikerülne szenvedések árán bár, de lemondásra bírni leányát, nem százszorta boldogabb volna-e?

Titkos bánat epesztí most. S hervadni látni őt! S fogyni mint gyertyaszál, melyet temetésre visznek — ez volt szerinte a legretentőbb, s minden rosza közt a legroszabb!

De ha Andort méltatlannak tüntetné föl Aranka előtt . . . Ha ez meghidegülné kedvese iránt, s közönyössé válna, visszatérne szívébe az egykori nyugalom és sápadt arcaira a lefoslott pir.

Mátyás fölkapta az ötletet mohón, egyedüli mentés és orvoslat gyanánt.

Kevésbé iskolázott elmék sajátsága, hogy ha valamely eszmét fölkapnak s bizonyos meggyőződésre vergődtek, szívósan ragaszkodtak ahhoz.

A paraszt ember lelkiismeretét megnyugtathatá némileg ama körülmény, hogy volta-képen nem alaptalan gyanúsításokkal lép föl, mert ha Andort hivatalaól letették, ennek kétségkívül fontos oka lehetett, olyan ok, a mi bizony becsületére éppen nem válik.

Mátyás egy reggel körülsétálván a kis kert, elszántan lépett be a pitvarba s onnan a belső szobába, hol Aranka varrással foglalkozott s e szavakon kezdé:

— Hogy Bogya Andor ex-rendőr nem látogatott meg, s illetőleg nem tartotta leányomat érdemesnek, hogy atyjától kezét megkerje ezt annyival hajlandóbb vagyok neki megbocsátani, mert azok után a miket elkövetett, jól-lehet leányom sem tarthatta volna érdemesnek vele szóba ereszkedni . . .

— Mit követett el, az ég szerelmére! — kiáltotta föl mohó fölindulással Aranka

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 2.

Oszták hitelrészvény	—	—	624.25
Magyar hitelrészvény	—	—	744. —
Leszámítoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Oszták-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552. —
Városi villamos vasut	—	—	274. —

A gabonátőzsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 2.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.84
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.35
Tengeri jul.	—	6.30

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. okt. 2.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	—	95.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	—	94.50
Magyar nyeresemény sorsjegy kölcsön	—	—	146. —
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	145. —
Oszták járadék papírban	—	—	97.25
Oszták járadék ezüstben	—	—	91. —
Oszták járadék aranyban	—	—	116.50
Oszták korona járadék	—	—	97.50
1860. oszt. államsorsjegyek	—	—	150.25
Oszták magyar bankrészvény	—	—	1780. —
Magyar hitelbank-részvény	—	—	744. —

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Fiatal házaspár Lehet, de biztosítani kell, hogy a gyermek később is megmaradhasson vallásában. Ennek pedig nincs más törvényes módja, mintha az anya is áttér gyermeke vallására, mielőtt a gyermek életének 7-ik évét betöltene. Ha ezt megígéri, már most abban a vallásban kereszteltetheti a gyermeket. A polgári anyakönyvnel azonban csak akkor írják át, mikor az áttérés tényleg megtörténik.

* szerkesztésért felelős

Dr. VÖSKICS GYULA.

K É S Z I T :

Mindennemű vasszerkezeteket, vashidakat, vasszerkezetű víztornyokat, víztartályokat, — csigalépcsőzetet, üvegterőket, vasablakokat, modern vasrácsokat, különleges takaréktűzhelyeket.

Géperőre berendezett vasszerkezet, épület, mü-lakatos, sajtoló és csavargyártó telep

HRAZDIL EMIL Nagyvárad, Rózsa-u. — Saját-ház. —

Mindennemű lakatos árukban nagy raktár. Vidéki szállításokra berendezkedve. — Tanulók felvételnek.

K É S Z I T :

M. kir. szab. ablak szellőztetőt, szab. önműködő ajtócsukót. Padlásvilágító és szellőztetőket. Fa és acélredőnyöket napellenzőket, vas és réz portálékat, mindennemű lakatos áruk gyártója.

STERN JAKAB

első nagyvárad villanyerőjének berendezett réz és harang-öntődéje, épület díszbádogos, és vízvezeték felszerelő.
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.
Városi és vidéki telefon 194.

Készít é. c. árut, gépfelszereléseket, fém és sárgaréz, nyersöntvények, bárminemű csen.

gők, harangok, szivattyúk, fecskendők, víz- és gőz-vezetékekhez szükségeltető sárgaréz és fémmunkákat, mindennemű épület- és díszműbádogos munkákat, víz-vezetési berendezéseket. Saját találmányu és a m. kir. József-műegyetem által engedélyezett ACÉTYLEN fejlesztő készülékeimmel felszerelék városok, kastélyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat. Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközölök.

Tüzipát

legolcsóbb napi áron házakhoz
szállítanak

Weiszberger és Társa
tüzipa kereskedők.

Megrendelő iroda: **Stein Lajos**
Nagyvárad, Fő-utca Nyíri ház.

Fatelepe: Várad-Velence. — Telefon: 688.

Szüretre

tüzipátok, raketták és görögtűz nagy-
ban és kicsinyben kaphatók.

BORNYOMÓ ZSÁKOK
és ürmöshöz való szerek.

Továbbá ajánlom mindennemű faj-kávéimat úgy nyersen, mint pörköelve. A nap bármely szakában friss pörkölés, továbbá a marokkói császárságból darált kávémát kilónként **1 frt. 68 kr.**-ért. Friss idei főzelékek s déli gyümölcsök s a mai naptól Kugler (Gebraud) mignon süteményei, csukokái, csokoládé és teakenyerei kaphatók : : :

KÁDÁR JÁNOS fűszer és csemege üzletében.

Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.

24

Az őszi ujdonságok már megérkeztek!!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapjú és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sifonok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélés árak!

Kézimunkák és minden hozzávalók
!! **FELTŰNŐ OLCSÓ ÁRAK** !!

KLEPFER ALBERT

— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZBAN. —

Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.

:: **TELEFON 703.** ::

ELADÓ BUTOROK

A ZÖLDFÁ SZÁLLÓ

emeleti helyiségeiben e hó 6-án vagyis kedd délutántól kezdődőleg számos szoba berendezés kávéházi és vendéglői butorok, edények stb. kerülnek darabonként is eladásra, amit a venni szándékozókknak ezennel tudomásul adunk.

Vendéglő áthelyezés!!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy a Kurlender házban **14 évig fennálló kóser** vendéglőmet Zöldfa-utca 10 sz. (Dr. Várnai-ház ifj. Weisz Bernát mellé) : : : :

HELYEZTEM ÁT.

A n. é. közönség b. pártfogását kérve

tisztelettel

GRÓSZ A.

vendéglős.

Hirdetmény.

A magy. kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével állított 1908. évre szóló hadmentességi díj kivétési lajstromok az 1883. évi 44. t. c. értelmében 8 napi közszemlére folyó hó 3-tól 10-ig bezárólag a városi adóhivatal 30 számú szobájában azon figyelemzetéssel tétetnek ki, miszerint azt az érokeltek megtökinthetik és hadmentességi díjuk klleni notaláni felszámolásukat Nagyvárad áros közigazgatási bizottságához 15 nap alatt benyújthatják.

Nagyvárad, 1908. évi október hó 2. n.

Városi adóhivatal.

Gőzmosóda vegytisztítógyár

— Nagyvárad, Gilányi-utca. —

Mos, vasal s vegyileg tisztít

Mindennemű fehérneműek mosását a legnagyobb pontossággal eszközöljük. — A vegyi tisztítóknban női és férfi-ruhák, blousok, függönyök, szőnyegek a legszakszerűbben lesznek elkészítve.

A ruhák el- és hazaszállítását saját kocsijainkkal eszközöljük.

Vidéki és városi telefon szám 398.

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

«Közgazdasági Koronás Takarékszövetkezet» címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási ivenek eszközölhetők.

A heti egykoronás üzletrészek beszedését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja eszközli. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik.

Közgazdasági Bank R.-T.

Van szerencsém értesíteni a nagyérdemű zenekedvelő közönséget, hogy a Szent János-utcai 1. sz. alatt levő raktáramban nagy választékban vannak 252.

ZONGORÁK

és

PIANINOK

eladásra, hangversenyre, estélyekre ugy-
szintén

havi bérletre igen olcsó árban
számítva. — A nagyérdemű közönség pártfogását kérve, maradtam tisztelettel

Özv. Mustó Jánosné.

Megérkeztek az összes őszi és téli újdonságok

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót
kostüm-szövetek, blouse-selymek, szörme-collor blouseok és
szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban
árusítatnak.

== A lelegegánsabb és legjobb kivitelű ==
angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szörme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját
műtermekben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el.
Művezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ÁRVAY JÁNOS és TSA
budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.

Kész gyászruhák
:: raktáron. ::

Női kosztümök és
:: blousok. ::

Wéber Testvérek

kész női és gyermek ruha áruháza Nagyváradon.
Rákóczi-ut Bémer-tér sarkán.

Nagyvárad és Eiharmegye legnagyobb kész női
és gyermekruha áruháza Wéber Testvérek.

NAGY VÁLASZTÉK!

Kész leányka ruhák és kabátkák, kész
női pongyolák, aljak és fehéreneműek olcsó
bevásárlási forrás.

TELEFON 684.

Wéber Testvérek
Bémer-tér.

Megrendelések 2 nap
- alatt készülnek. -

Méretk utáni megren-
delések elfogadtnak.

